

Beslutad av: Kommunfullmäktige

Datum: 2025-06-16

Beslutsparagraf: Kf § 74/2025

Börjar gälla: 2025-06-16

Dokumentansvarig politisk instans: Samhällsbyggnadsnämnden

Dokumentansvarig tjänsteperson: Lokalstrateg

Följs upp: Årligen

Diarienummer: Sbn 2025/35

MÅLINRIKTAT DOKUMENT

PROGRAM

Lokalförsörjningsprogram för Tomelilla kommun 2025-2033

**Tomelilla
kommun**

Tomelilla kommuns styrdokument

Regeldokument

Regeldokument är dokument som talar om hur kommunen ska arbeta. Regeldokument kan också vara lokala föreskrifter om olika bestämmelser som kan påverka kommuninvånare eller företag.

REGLEMENTEN RIKTLINJER RUTINER

Målinriktade dokument

Målinriktade dokument visar vad kommunen vill uppnå, strävar efter eller har som mål.

VISION PROGRAM OCH STRATEGIER PLANER HANDLINGSPLANER

Innehållsförteckning

Inledning	4
Syfte.....	4
Projektorganisation	4
Styrdokument och definitioner	5
Lokalförsörjningsprocessen i Tomelilla kommun	5
Teknisk status	6
Kapacitet	7
Jämförelsekommuner	7
Befolkningsprognos	8
Barn- och utbildning	9
Förskolor	9
Befolkningsutveckling.....	9
Nuläge.....	10
Kostnader	11
Teknisk status	12
Grundskolor	13
Befolkningsutveckling.....	13
Nuläge.....	14
Kostnader	15
Teknisk status	16
Lokalbehov och projektplan.....	17
Stöd och omsorg	18
LSS	18
Befolkningsutveckling.....	18
Kostnader	20
Behov och teknisk status.....	20
Sammanfattning.....	20
Äldreomsorg	21
Befolkningsutveckling.....	21
Nuläge.....	22
Kostnader	22
Behov och teknisk status.....	23
Sammanfattning.....	24
Projektplan	24
Kultur- och fritid	25
Kultur - Nuläge	25
Fritid - Nuläge	25
Lokalbehov och projektplan	26
Förvaltningslokaler	27
Lokalbehov och projektplan	27
Projektplan	28

Inledning

Syfte

Kommunens huvuduppdrag är att erbjuda sina medborgare samhällsservice i livets alla skeden, denna service kräver ändamålsenliga lokaler som möter verksamheternas unika behov både i dag och i framtiden. Eftersom de kommunala verksamheternas behov av lokaler varierar över tid är det av stor vikt att kommunen regelbundet analyserar lokalbehovet för att kunna möta behovet på ett ändamålsenligt och resurseffektivt sätt. Detta förutsätter en kontinuerlig strategisk lokalresursplanering.

Syftet med detta lokalförsörjningsprogram är att ge en samlad nulägesbild av lokalbehovet för Tomelilla kommuns alla verksamheter.

Lokalförsörjningsprogrammet är ett led i den strategiska lokalförsörjningen för kommunen. Den är knuten till den årliga verksamhetsplaneringen och budgetprocessen. Planeringsarbetet visar vilka lokalbehov som kommer att finnas i framtiden, var det kommer att uppstå över- och underskott på lokaler och om lokalerna passar för framtida verksamheter. Lokalförsörjningsprogrammet ska revideras årligen och samordnas med kommunens fysiska planering, verksamhetsplanering och investeringsplan.

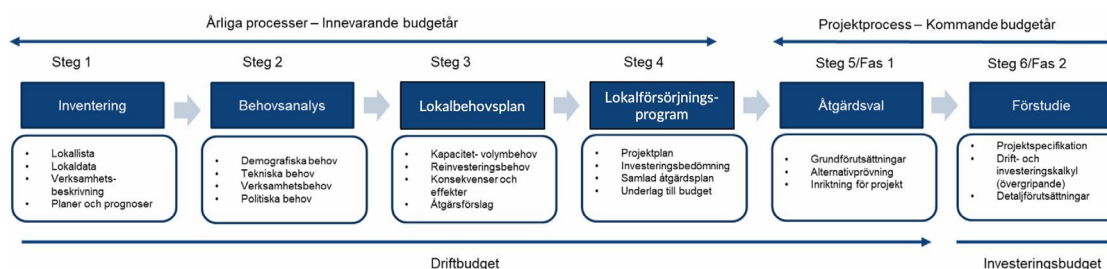
Projektorganisation

Detta lokalförsörjningsprogram är framtagen av konsulter på Norem AB i nära samarbete med representanter för kommunledning och berörda verksamhetsområden. Allt underlag har inhämtats från representanter från respektive verksamhet och analyser har kvalitetsgranskats med berörda representanter för verksamheten.

Styrdokument och definitioner

Lokalförsörjningsprocessen i Tomelilla kommun

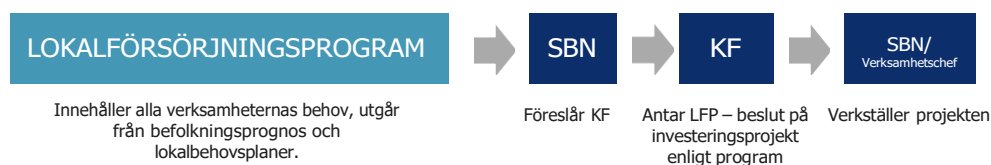
Syftet med ett samlat lokalförsörjningsprogram är att skapa en nulägesbild av kommunens lokaler samt verksamheternas framtida behov av lokaler och utifrån det ge en inriktning på förändringar som behöver ske för att möta behoven. Lokalförsörjningsprogrammet är ett levande dokument som ska revideras varje år. Lokalförsörjningsprogrammet ger strukturen framåt för att effektivare kunna strukturera och planera kommande projekt och att säkerställa att det finns rätt resurser för dessa.

Lokalförsörjningsprocessen beskrivs ovan. Steg 1–3 utförs av lokalstrateg tillsammans med verksamhetsområde. Lokalbehovsplan tas årligen i respektive nämnd. Lokalbehovsplanerna hanteras sedan i lokalförsörjningsgruppen som gemensamt prioriterar och föreslår en komplett projektplan i lokalförsörjningsprogrammet.

Lokalförsörjningsprogrammet går hand i hand med kommunens underhållsplan och SBN föreslår samlad projektplan till KF kring investeringsprojekt, åtgärdsval, förstudier och genomförande. Vilka kommer att speglas i förslag till investeringsplan.

Beslutsprocess för lokalförsörjningsprogrammet

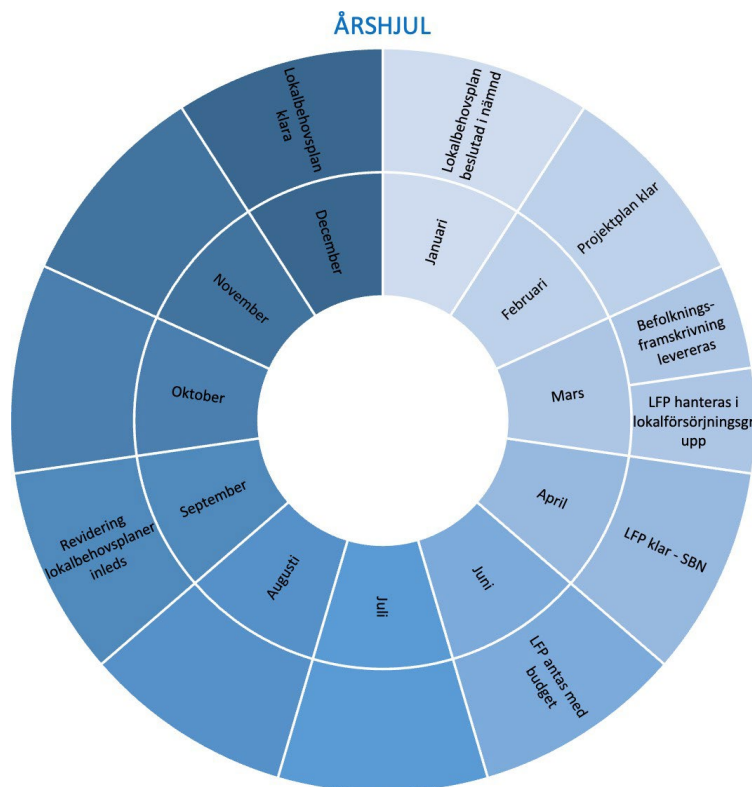
Åtgärdsval

- Projektet ägs av berörd verksamhetschef. Projekt leds av samhällsbyggnad i samråd med berörd verksamhet, + ekonomi/controller.
- Syftar till att säkerställa innehåll till förstudie med en enkel scenarioanalys, till exempel 1, Vad händer om vi inte gör något, 2, om vi bygger om befintlig fastighet. 3, om vi bygger nytt samt verksamhetens rekommendation, förstudiens kostnad och kostnadsställe.
- Verksamhetschef förankrar vid behov frågeställning samt förslag till beslut med berört presidium per nämnd. Nämnden beslutar om eventuell politisk referensgrupp i arbetet med åtgärdsval.

Förstudie

- Projektet ägs av berörd verksamhetschef. Projekt leds av samhällsbyggnad i samråd med berörd verksamhet.
Styrgrupp: lokalstrateg, samhällsbyggnadschef samt berörd verksamhetschef.
Projektgrupp: lokalstrateg, representant från fastighet, representant från berörd verksamhet, controller samt ramavtalspartner.
- Innan uppstart tas projekt och tidplan fram i projektgruppen.
- Verksamhetschef förankrar vid behov frågeställning samt behov av politisk referensgrupp med berörd ordförande per nämnd. En politisk referensgrupp bör inte vara fler än 5-7 personer med bredd från flera berörda nämnder.

Årshjul

Samtliga processer beskrivs ovan i årshjulet för lokalförslingsprocessen vilket tydligt är en levande process som behöver revideras varje år. En förstudie kan mycket väl leda fram till att inga ytterligare steg behöver tas.

Teknisk status

För analysen har alla lokalers och anläggningar tekniska status fastställts. Arbetet med detta har försvårats av att kommunen idag saknar dokumentation över alla åtgärder som gjorts i varje fastighet. En sådan dokumentation, som på komponentnivå beskriver genomförda åtgärder, kan fungera som ett viktigt verktyg i planeringen

framåt där både underhållsbehov och reinvesteringsbehov alternativt avveckling av fastigheter kan bedömas.

Eftersom underlag saknas har teknisk status i detta lokalförsörjningsprogram bedömts utifrån uppgifter från teknik och service. Kategoriseringen som gjorts för varje fastighet är följande:

Ny/Renoverad = Fastighet med kvarvarande teknisk livslängd 30–50 år.

Standard = Fastighet med kvarvarad teknisk livslängd på 10–30 år

Åtgärdsbehov = Fastighet med kvarvarande teknisk livslängd på 0–10 år

Rekommendationen framåt är att kommunen dokumenterar både genomförda och planerade åtgärder på komponentnivå för att skapa förutsättningar för en mer hållbar och långsiktig planering av fastighetsbeståndet.

Kapacitet

I lokalförsörjningsprogrammet presenteras kapacitet för varje förskola, grundskola och boende. Med kapacitet menas här en likvärdig bedömning av lokalens maximala kapacitet i personantal. Att den är maximal innebär att det inte nödvändigtvis är önskvärt att fylla lokalerna till den kapaciteten. En rekommendation här är att kommunen planerar för att fylla förskolan cirka 90 % av kapaciteten för att på så sätt ge verksamheten flexibilitet för eventuella förändringar i platsbehovet. För grundskolans del däremot är rekommendationen här att fylla den till 100 %.

För detta lokalförsörjningsprogram har kapacitet beräknats utifrån ytors storlek och antal samt lokalernas ändamålsenlighet. För förskolans del har kapaciteten beräknats utifrån antal ändamålsenliga avdelningar (innefattande en större samlingsyta och minst en intilliggande lekyta) multiplicerat med ett medeltal för barn per avdelning

Kapaciteten kan med fördel beräknas mer ingående där fler eventuella begränsande aspekter inkluderas såsom ventilation, yta per barn/elev, läroplan, skoldagens längd och tid i specialsalar beaktas. Den kapacitet som presenteras i detta lokalförsörjningsprogram ger dock en första övergripande bild av den totala kapaciteten i kommunens verksamhetslokaler.

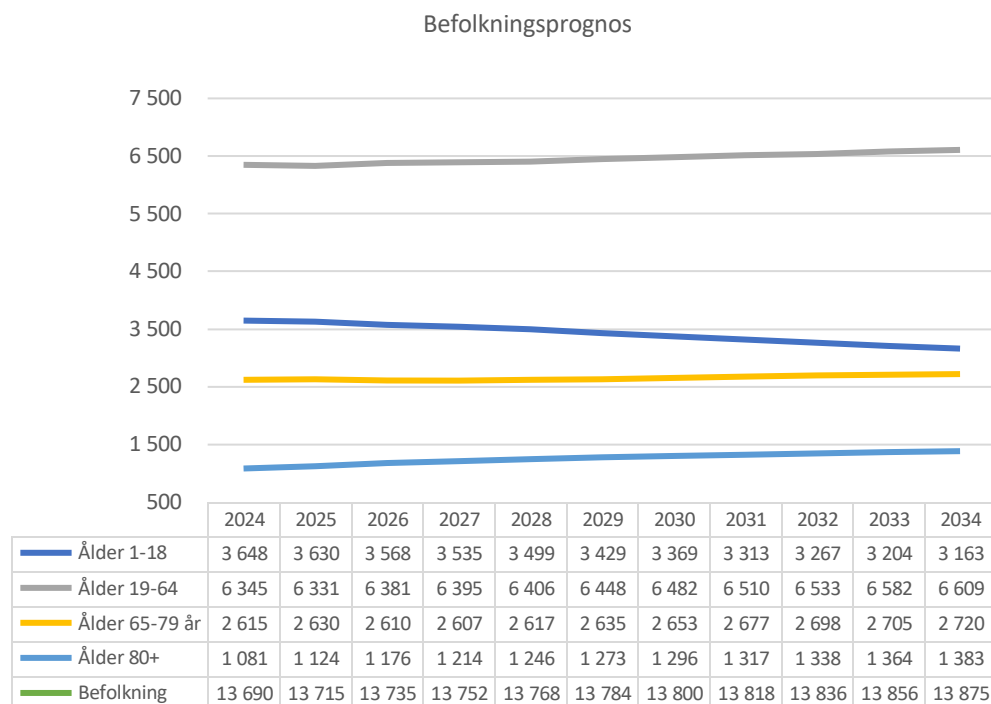
Jämförelsekommuner

Enligt SKR:s *Kommungruppsindelning 2024*¹ klassas Tomelilla som en pendlingskommun nära mindre stad/tätort (C7). Bland Skånes kommunalförbund finns ytterligare en handfull kommuner som hör till samma kommungrupp eller av andra omständigheter bedöms vara jämförbara med Tomelilla. I detta lokalförsörjningsprogram används därför kommunerna i Skånes kommunalförbund som jämförelsekommuner.

¹<https://skr.se/download/18.ef4ba7d1849a2f55db2898a/1669978414789/Kommungruppsindelning-2024.pdf>

Befolkningsprognos

Behovet av platser i förskola, grundskola och äldreboende utgör grunden i det lokalstrategiska arbetet i kommunen. Behovet av framtida platser beräknas med hjälp av aktuell befolkningsprognos och uppdateras kontinuerligt utifrån eventuella förändringar i prognosen.

För Tomelilla kommun finns en kommunövergripande prognos för tio år framåt, till och med år 2034. Prognosen är från 2024 och ny prognos för 2025 kommer mars/april. Prognosen är framtagen per åldersklass för hela kommunen.

Prognosen pekar på en positiv befolkningsutveckling i Tomelilla om än väldigt liten. Beräknad ökning är ca 185 fler personer kommande 10 åren. Under 2023 hade Tomelilla sin första befolkningsminskning vilket så även skedde under 2024, totalt 21 personer färre än 2023. Födelseunderskottet ökade under 2024, då fler personer avled och färre föddes jämfört med 2023. Under 2024 avled 178 personer och 95 barn föddes, vilket ger ett födelseunderskott på 83 personer. Motsvarande underskott var 32 personer 2023.

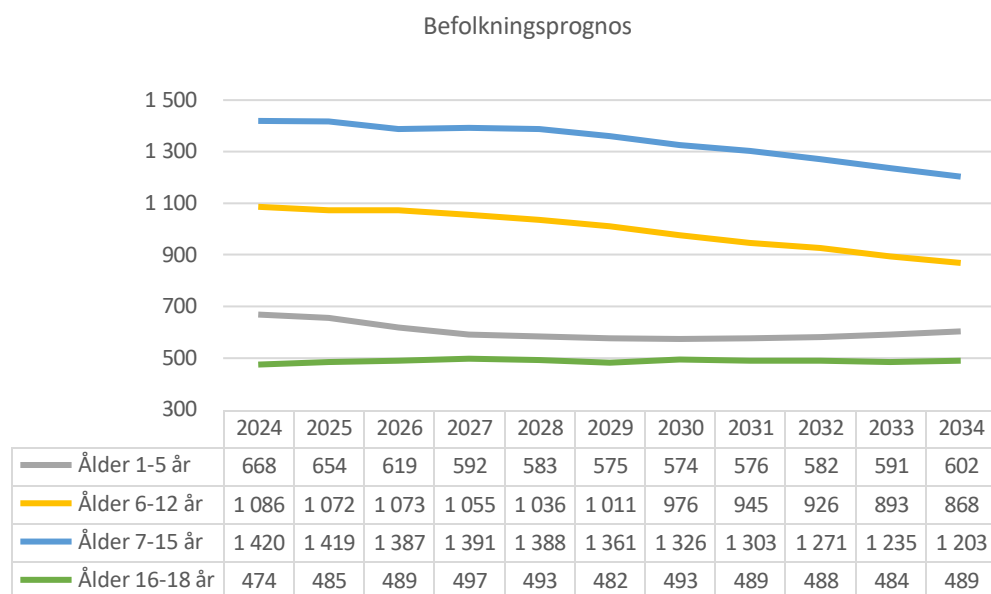
- Stor minskning 0–18 år minskar -520 invånare 2024–2034
- Totalt 185 fler invånare 2034 än 2024.
- Störst ökning åldersgruppen 80+ (302 invånare)
- 65–80 år +105st
- 19–64 år +298st

Barn- och utbildning

Förskolor

Befolkningsutveckling

I figuren nedan presenteras befolkningsprognosen för 1–5 åringar för hela och kommunen. För hela kommunen väntas antalet barn i åldersgruppen 1–5 år minska med totalt 66 barn enligt gällande prognos.

Behovet av förskoleplatser beror på hur stor andel som väntas gå i förskola. Historiskt (år 2019–2023) har ca 88% procent av barn i åldern 1–5 år varit inskrivna i en förskola och av dom ca 63% i kommunala förskolor.

Åldern 1–5 väntas enligt prognos minska fram till 2031 för att först brytas därefter. Prognoser kring födslotal är svåra att träffa rätt, den nedåtgående trenden hos majoriteten av Sveriges kommuner har varit ett tydligt trendbrott från historiken. Risker är stora att trenden kommer fortsätta även efter årets kommande prognos och där prognosen framåt kommer se än mer dystert ut vilket tydligt kommer att påverka kommunens förskolor och deras behov av platser.

Nuläge

I tabellen nedan presenteras kommunens alla kommunala förskolor.

Förskola	Placering	Antal avd.	Inskrivna barn	Kapacitet (ca)
Barnens förskola Smedstorp	Smedstorp	4	48	60
Fyrklöverns förskola	Onslunda	3	38	60
Västervångens förskola	Tomelilla tätort	4	72	100
Lärkans förskola	Tomelilla tätort	4	79	100
Ängens förskola	Tomelilla tätort	5	97	120
Utsikten, Brösarp skola	Brösarp	2	51	50
Totalt antal		20	385	500

Antal inskrivna barn 2025

FÖRSKOLA	Antal barn
Kommunala förskolor	385
Fristående förskolor	227
Interkommunal enhet	30
HELA KOMMUNEN	642 barn (2025)

Behov

Om förutsättningarna består där ca 88% procent av barn i åldern 1–5 år varit inskrivna i en förskola och av dom ca 63% i kommunala förskolor prognostiseras behovet av platser framåt i tabellen nedan.

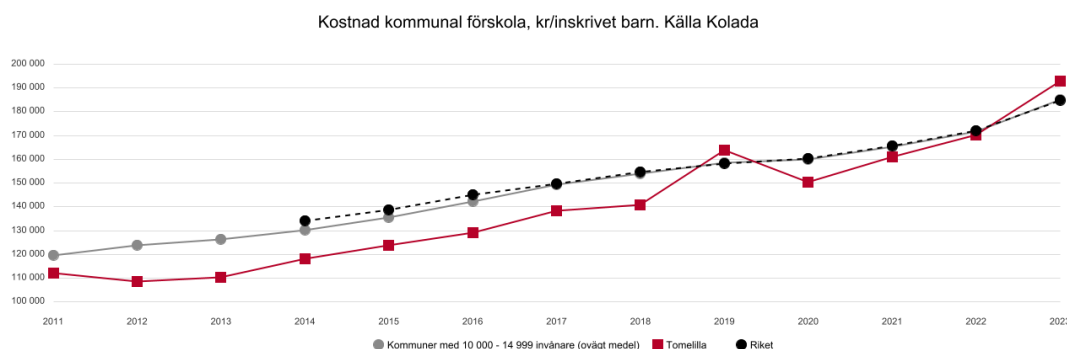
ÅR	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Ålder 1–5 år	668	654	619	592	583	575	574	576	582	591	602
Behov	371	363	343	328	323	319	318	319	323	328	334
Förändring		- 8	- 20	- 15	- 5	- 4	- 1	+ 1	+ 3	+ 5	+ 6

Att utgå från en rak prognos där samma värden består är alltid en risk, men ger oavsett en tydlig fingervisning om att platsbehovet kommer minska betydligt vilket föranleder att kapaciteten för förskolorna kommer behövas utvärderas. Sett till kostnaderna nedan kommer verksamheten behöva göra förändringar för att möta det nya behovet. Total minskning fram till 2034 motsvarar ca 50 platser eller 3 – 4

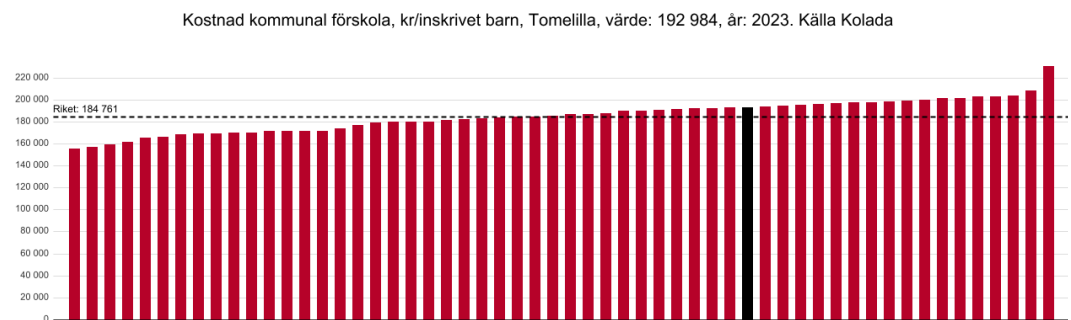
avdelningar enligt 2024 års prognoser. Risken är att prognosen försämrats ytterligare för 2025 års befolkningsprognos.

Kostnader

I grafen nedan presenteras nettokostnad/inskrivet barn för lokaler i kommunala förskolor för Tomelilla kommun och jämförelsekommunerna.

Grafen tydliggör att kostnaderna per inskrivet barn ökar ganska drastiskt. Den verkliga nedgången i demografin och de låga födslootalen inleddes 2022 och blev alltmer tydliga 2023 vilket innebär att kostnaderna ser ut att öka alltmer 2024 och framåt. Redan 2023 låg Tomelilla över rikssnitt och även med jämförbara kommuner. Det utan att några större investeringar eller nybyggnationer har skett av förskolor senaste åren. Med höga kostnader och krympande barngrupper behöver verksamheten se över kapacitet och kostym för att kunna täcka sina kostnader framåt.

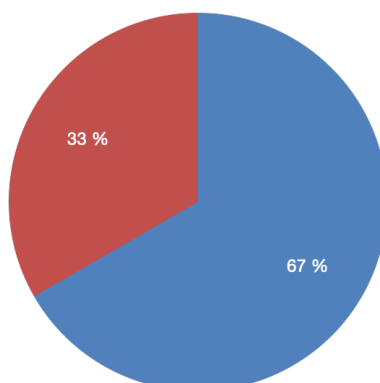
Rekommendationen är att göra en jämförelse i lokal- och personalkostnader för kommunens alla förskolor i takt med att teknisk status och kommande underhållsbehov håller på att sammanställas under våren 2025.

Teknisk status

Vad gäller teknisk status så pågår ett projekt där samtliga kommunens fastigheter håller på att status inventeras och där kommande underhållsrapport sätts samman i en samlad underhållsplan. Detta arbete sker under våren 2025 och är klart till halvårsskiftet. Teknisk status utifrån tabell nedan är framtaget tillsammans med fastighet/Teknik och Service och utgår från deras bedömning.

Förskola	Placering	Byggår	Kvm	Teknisk Status
Barnens förskola Smedstorp	Smedstorp	1945/2013/2018	Delas med skola	Standard
Fyrklöverns förskola	Onslunda	1992/2018	Delas med skola	Åtgärdsbehov
Västervångens förskola	Tomelilla tätort	1991	984	Standard
Lärkans förskola	Tomelilla tätort	1977	934	Åtgärdsbehov
Ängens förskola	Tomelilla tätort	2005/2018	1300	Standard
Utsikten, Brösarp skola	Brösarp	1958	Delas med skola	Standard

● NY ● Standard ● Åtgärdsbehov

Efterhand som kommunens underhållsplan färdigställs kommer teknisk status - kommande underhållsbehov att sammanställas i detta lokalförsörjningsprogram. I dagsläget bedöms 2 av 6 förskolor stå inför större åtgärdsbehov medan 4 bedöms vara i standardskick. Standard innebär dock inte att det endast är mindre underhåll planerat, men det uppsluppna underhållet är inte fullt lika stort som de objekten med större åtgärdsbehov.

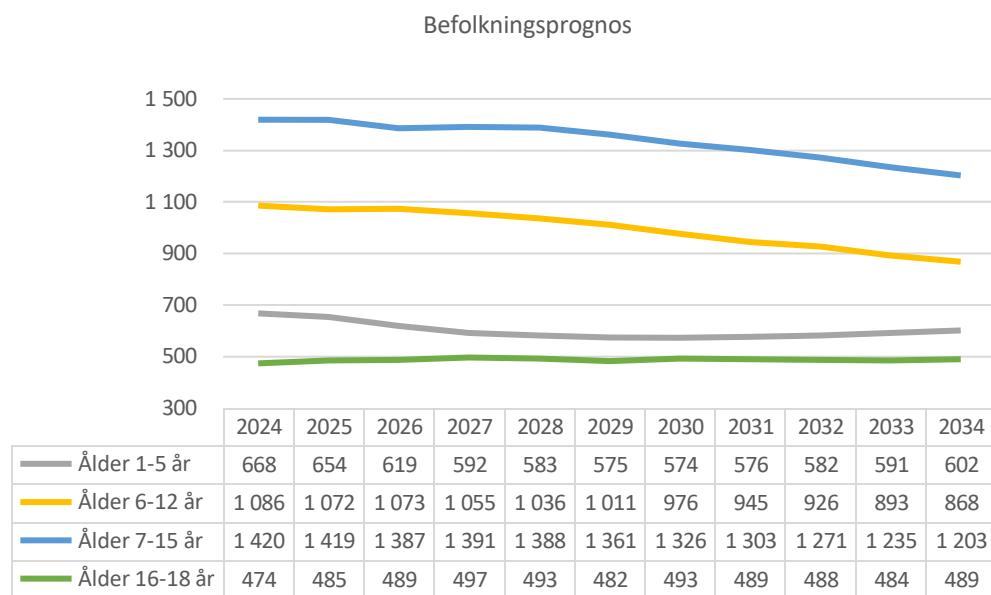
Rekommendationer

För att hitta rätt i vägen framåt behöver kapacitet, behov och teknisk status ytterligare bearbetas allt eftersom underhållsplaner och befolkningsprognoser färdigställs och revideras. Kommunen kommer ha ett överskott på minst 3–4 avdelningar kommande 10 åren. Det sammanvägt med kommande underhållsbehov kan ge en tydlig vägledning i vilka objekt som det fortsatt bör investeras i och vilka objekt som eventuellt bör avvecklas.

Grundskolor

Befolkningsutveckling

För Tomelilla kommun finns en kommunövergripande prognos för tio år framåt, till och med år 2034. Prognosen är från 2024 och ny prognos för 2025 kommer mars/april. Prognosen är framtagen per åldersklass. I figuren nedan presenteras befolkningsprognosen för 6–18 åringar för hela kommunen. Det är bara i åderspann 16–18 år som det sker en mindre ökning de kommande 10 åren, i övrigt är det stora minskningar.

Nuvarande befolkningsprognosen är tyvärr inte uppdelad i större detaljer än åldersintervallerna ovan. I prognosen som kommer mars/april i år (2025) finns det större åldersindelning så utvecklingen går att redovisa för respektive stadie, låg-, mellan- och högstadiet. Likaså kommer det finnas delområden redovisade för att kunna analysera kommande behovet per geografiskt upptagningsområde, Brösarp, Smedstorp, Onslunda samt tätort.

- Stor minskning grundskola F-9 (6–15 år) minskar 250 elever perioden 2024–2034.

Nuläge

I tabellen nedan presenteras kommunens alla kommunala grundskolor.

Grundskola	Placering	Åldrar	Barn 2025	Kapacitet (ca)
Brösarp skola	Brösarp	F-6	108	150
Byavångskolan	Tomelilla tätort	F-6 + AG	259	350 + AG
Kastanjeskolan	Tomelilla tätort	7-9	321	400
Lindesborgsskolan	Tomelilla tätort	F-6	305	350
Odenslundsskolan	Onslunda	F-6	112	150
Smedstorps skola	Smedstorp	F-6	109	150
Totalt antal			1 214	1 550

Antal inskrivna barn 2025

Grundskola	F-klass	Grund 1-6	Grund 7-9	Totalt
Kommunala Grundskolor	131	762	321	1 214
Fristående	27	160 (177)	97	285
Interkommunal enhet		28	79	107
HELA KOMMUNEN	158	938	496	1 606

Behov

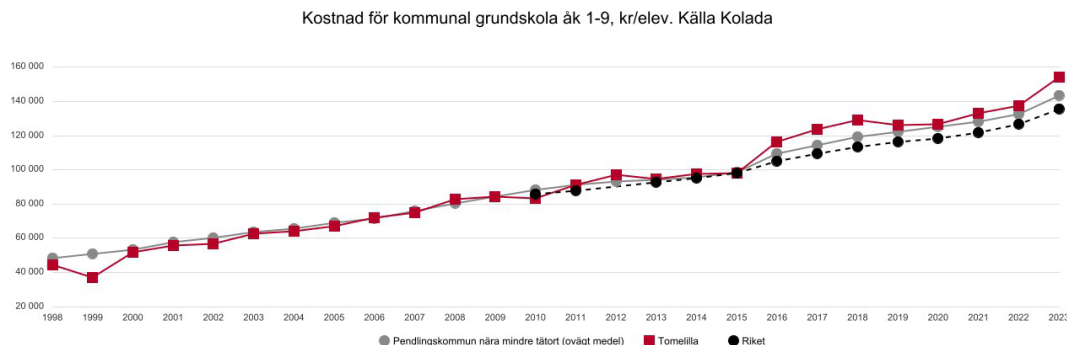
Utan att det genomförts någon detaljerad kapacitetsutredning för grundskolor så är indikationerna att det 2025 finns en överkapacitet på ca 330 platser. Här blir det väldigt viktigt att säkerställa reviderade prognoser och följa upp detaljer per delområde för 2025 års prognos när denna finns tillgänglig.

ÅR	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Ålder 6-15år	1 573	1 555	1 542	1 538	1 515	1 488	1 448	1 423	1 390	1 354	1 323
Förändring		- 18	- 13	- 4	- 23	- 27	- 39	- 25	- 33	- 37	- 30

Minskningen i F-9 på 250 (-16%) elever baserat på 2024 års prognos är starka indikationer på att det kommer krävas förändringar inom skolstrukturen. Eftersom det redan är planerat en ny grundskola i tätorten som ska ersätta de två befintliga f-6 skolorna måste 2025 års prognosen vara ett extremt viktigt verktyg för att säkerställa att skolan dimensioneras efter behovet. Likaså kommer prognoserna för delområden vara extra viktiga för byskolornas dimensionering. Frågan hur pass små åldersindelade klasser kan vara för att säkerställa likvärdig och kvalitativ utbildning kommer bli viktigt att utresa vidare.

Kostnader

I grafen nedan presenteras kostnad/elev för kommunala grundskolor åk 1–9 för Tomelilla kommun och jämförelsekommunerna.

I grafen framgår att Tomellillas kostnader per elev är ökar mer än jämförbara kommuners kostnader och avviker redan med 2023 års siffror. Här finns en stor risk att dessa siffror kommer öka betydligt redan 2024 och med en prognos på -16% fram till 2034 kommer det krävas förändringar. Färre elever → minskade statsbidrag och skolpeng vilket gör det svårare att finansiera verksamheten. Skolan finansieras till stor del via elevpeng, vilket innebär att färre elever direkt påverkar skolbudgeten.

Fastighetskostnader och personal är svåra att minska i samma takt som elevantalet sjunker. Därför kommer skolstrukturen behöva ses om och utredas vidare. Ett förslag kan vara en första sammanslagning av byskolor för att renodla ådersindelning med att en skola skulle kunna bli F-3 och en annan 4–6. I nästa steg och efterhand som kommunens underhållsplan börjar bli klar måste det ske en jämförelse mellan skolorna inom kommunen för att kartlägga skillnader i kostnader och kommande underhållsbehov. Verksamhet bör bara bedrivas i fastigheter som dels är ändamålsenliga, dels är långsiktigt finansiellt hållbara. I grafen nedan redovisas redan 2023 års siffror att Tomelilla sticker ut i statistiken.

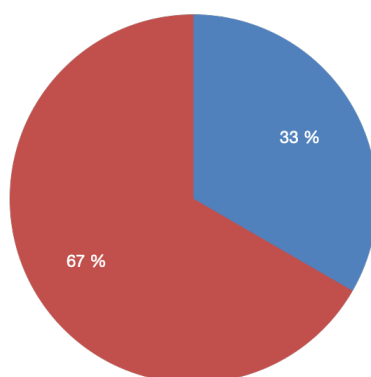

Teknisk status

Vad gäller teknisk status så pågår ett projekt där samtliga kommunens fastigheter håller på att status inventeras och där kommande underhållsrapport sätts samman i en samlad underhållsplan. Detta arbete sker under våren 2025 och är klart till halvårsskiftet. Teknisk status utifrån tabell nedan är framtaget tillsammans med fastighet/teknik och service och utgår från deras bedömning.

Grundskola	Placering	Byggår	Kvm	Teknisk Status
Brösarp skola	Brösarp	1958	2 417	Åtgärdsbehov
Byavångskolan blå/röd	Tomelilla tätort	1883/1910	3 118	Åtgärdsbehov
Kastanjeskolan	Tomelilla tätort	1938	5 165	Åtgärdsbehov
Lindesborgsskolan	Tomelilla tätort	1973/2017	3 610	Åtgärdsbehov
Odenslundsskolan	Onslunda	1992/2018	1 889	Standard
Smedstorp skola	Smedstorp	1958	3 853	Standard

● NY ● Standard ● Åtgärdsbehov

Efterhand som kommunens underhållsplan färdigställs kommer teknisk status - kommande underhållsbehov att sammanställas i detta lokalförsörjningsprogram. I dagsläget bedöms 4 av 6 grundskolor stå inför större åtgärdsbehov medan 2 bedöms vara i standardskick. Standard innebär dock inte att det endast är mindre underhåll planerat, men det uppsluppna underhållet är inte fullt lika stort som de objekten med större åtgärdsbehov.

Rekommendationer

För att hitta rätt väg framåt behöver kapacitet, behov och teknisk status ytterligare bearbetas allt eftersom underhållsplaner och befolkningsprognoser färdigställs och revideras. Kommunen kommer ha en stor överkapacitet och en ej hanterbar kostnad för grundskolan de kommande 10 åren om inte det vidtas större åtgärder. Det blir extremt viktigt att dimensionera den nya skolan i tätort efter kommande behov samt grundligt utreda förutsättningar för byskolorna. Kommande demografiutveckling sammanvägt med kommande underhållsbehov kan ge en tydlig vägledning i vilka objekt som det fortsatt bör investeras i och vilka objekt som eventuellt bör avvecklas.

Lokalbehov och projektplan

De lokalbehov som framkommit i analysen är

- Förskolan:

Projekt 1.1 Utredda kapacitet by-förskolor (Onslunda, Smedstrorp, Brösarp).

Projekt 1.2 Utredda kapacitet och behov centralort (utifrån teknisk status).

- Grundskolan:

Projekt 2.1 TNS – Tomelilla Nya Skolområde ny skola f-6 i tätort som ersätter Byavångsskolan samt Lindesborgsskolan. Viktigt att utreda behov.

Projekt 2.2 TNS – Ombyggnation kastanjeskolan åk 7–9. Viktigt att utreda behov

Projekt 2.3 Utredda kapacitet och behov byskolor (Brösarp, Onslunda, Smedstrorp)

Projekt 2.4 Förstudie kring framtida utveckling efter avveckling Lindesborg och Byavångsskolan.

Övrigt

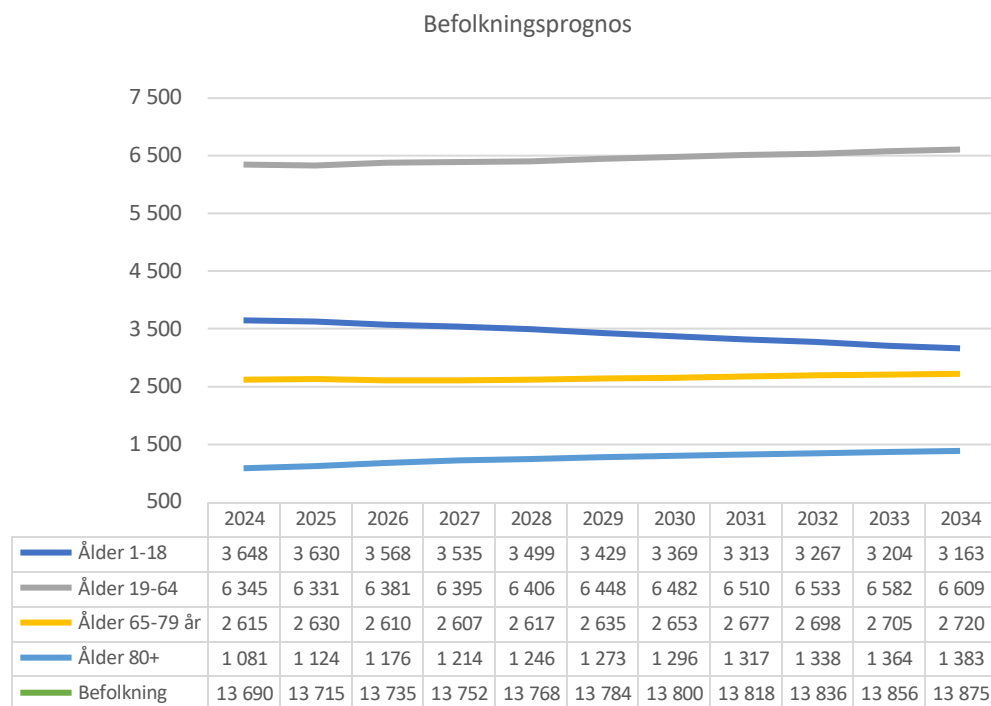
När reviderad befolkningsprognos kommer mars/april 2025 är det ytterst viktigt att följa upp rådande prognos så att denna följer med i det fortsatta arbetet kring antagande av detta lokalförsörjningsprogram samt för att säkerställa att TNS dimensioneras efter kommande behov. Likaså att kommande underhållsplan förankras både inom kommunen och gentemot politiken.

Stöd och omsorg

Stöd och omsorg bedriver verksamhet på 15 olika adresser inom kommunen.

LSS

Befolkningsutveckling

Sambandet mellan befolkningsprognos och antal LSS-platser är inte helt givet. Brukare som redan nu finns inom kommunen vet verksamheten om, men det är svårare att prognostisera eventuell inflyttning. Sedan tidigare har det definierats ett behov av fler platser inom LSS vilket ännu inte har tillgodosetts, likaså har verksamheten lokaler som inte är ändamålsenliga och bör ersättas. Inom LSS-verksamheten finns det i dagsläget brukare som bor utanför kommunen, vilka på sikt kommer komma tillbaka och då behöver platser.

Nuläge

Boende	Boendeform	Boendeplatser	Placering
LSS			
Dalgatan 3	Gruppboende, LSS	6	Tätort
Brandkårsgatan 3 & 5	Gruppboende, LSS	5	Tätort
Stafettgatan 1 & 3	Serviceboende, LSS	14 (+2 pers. adm)	Tätort
Dalgatan 22	Korttidsvistelse LSS	4	Tätort
Törnehög/Maglehög	LSS bostäder	9	Skåne-Tranås
ÄLDREOMSORG			
Brinkehem	Särskilt boende	22	Brösarp
Byavången	Särskilt boende	57	Tätort
Valkyrian	Särskilt boende	40	Tätort
Norrevång	Särskilt boende	21	Skåne-Tranås
VERKSAMHETSLOKALER			
Balder 6	Resursenheten		Tätort
Industribyn (22)	Administration och lokaler. Hemsjukvård, daglig verksamhet, läkm.förråd, Hemtjänsten Nattpatrullen		Tätort
Torget 11	AME Kontor		Tätort
Familjecentralen	Social. Öppenförskola, mödra- och barnhälsovård.		Tätort
Nybogatan 14 (Annexet)	Personligt ombud		Tätort
Kommunhuset	Barn och familj, försörjningsstöd, ledning Stöd och omsorg.		Tätort

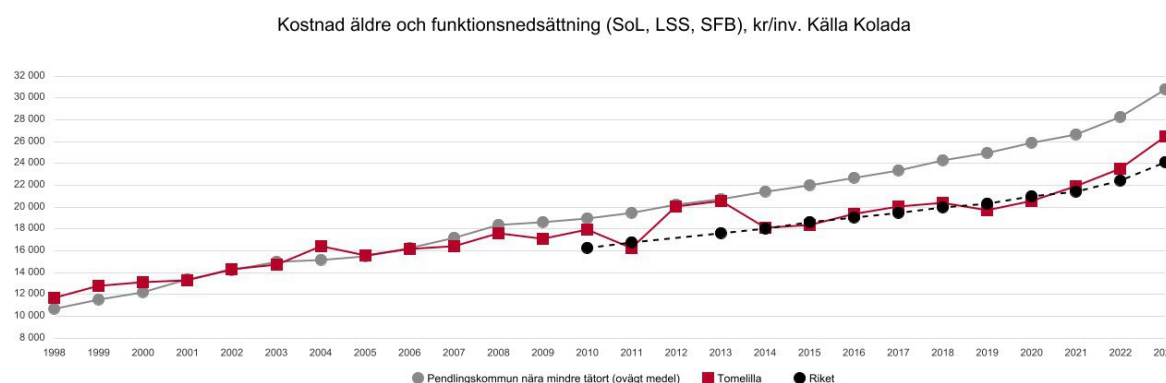
LSS-verksamheten i kommunen bedrivs på sex adresser. Två gruppboende, ett serviceboende, ett korttidsboende och daglig verksamhet. Daglig verksamhet bedrivs på flertalet platser men utgår från en plats. Två lokaler hyrs av externa

fastighetsägare, övriga inom kommunens och Österlenhems bestånd. Förutom gruppboende är övriga lokaler inte ändamålsenliga eller utformade för den verksamhet som bedrivs och kräver åtgärder. Det finns även underhållsbehov att förhålla sig till samt att det föreligger viss tillgänglighetsproblematik. Ett förslag framåt är att utreda ett nytt ändamålsenligt boende där det även bör utredas huruvida det går att samla daglig verksamhet i bättre ändamålsenliga lokaler vilket även kan leda till samverkansvinster för verksamheten.

I dagsläget är det 25 brukare som är beviljade LSS stöd i form av grupp eller servicebostad. Det finns ingen aktuell kö, men inte heller några tomma platser.

Kostnader

Diagrammet nedan redovisar Nettokostnad äldre och funktionsnedsättning, kr/inv.

Att få fram jämförbara kostnader för LSS-verksamhet utifrån lokalkostnader är komplext. Mindre kommuner får högre kostnader utifrån det få antalet brukare. I jämförelse med motsvarande kommuner ligger Tomelilla något under snittet, men sett till kostnaderna fördelat på samtliga kommuner ligger Tomelilla något över. Social och omsorg är en av få verksamhetsområde som hyr lokaler av externa fastighetsägare. Detta kan delvis förklara de något högra lokalkostnaderna. En långsiktig ambition bör därför vara att placera berörda gruppboende inom det egna beståndet.

Behov och teknisk status

Samtidigt som arbetet pågår att säkerställa en underhållsplan för kommunens samtliga lokaler, bör det i samband med en förstudie för utökad kapacitet av gruppboende och möjligt daglig verksamhet även ses över ändamålsenlighet för övriga verksamhetslokaler. Likaså kommer reviderad befolkningsprognos till viss del även ge en indikation på framtida behov av LSS platser. I dagsläget ligger Tomelilla med 25 platser gruppboende och korttidsvistelse något i underkant gentemot jämförbara kommuner som generellt har några fler platser. Dock är det svårt att koppla behov till demografin och framför allt när det är så små volymer.

Sammanfattning

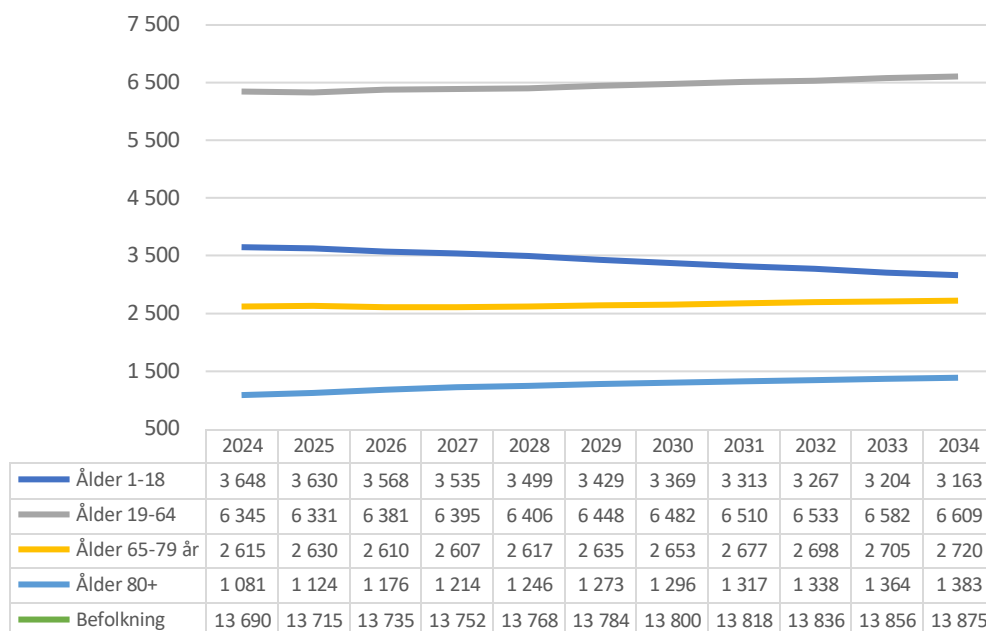
Gällande LSS så finns det förbättringspotential kring dess lokaler. Antalet platser i gruppboende bör utökas och det finns potential att skapa en bättre överblick och fördjupning i samband med en förstudie 2025 för gruppboende och daglig verksamhet.

Äldreomsorg

Befolkningsutveckling

En viktig faktor när framtida lokalbehov identifieras är kommunens befolkningsutveckling. Tomelilla kommun har sedan början av 2000-talet haft en befolkningsstillväxt som först bröts 2023. Från 2024 till 2034 beräknas befolkningen öka med strax över 180 individer. Dock med en väldigt ojämn fördelning där 0–18 år minskar kraftigt och 65–80+ ökar kraftigt.

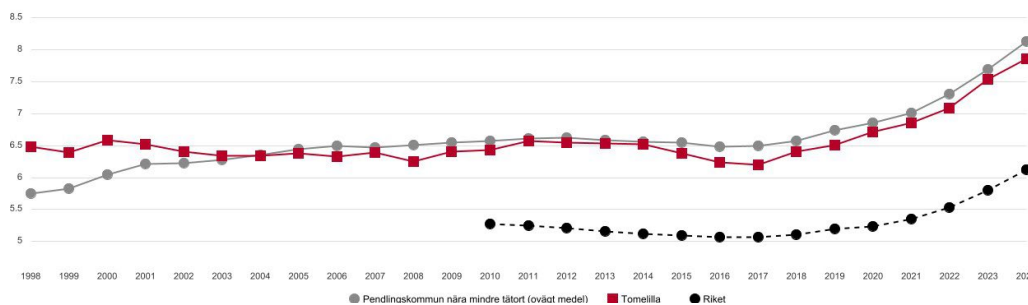
Befolkningsprognos

Befolkningsstillväxten i åldrarna 0–5, samt 80+ är de som påverkar kommunens lokalbehov i störst utsträckning. I gruppen 80+ är det en kraftig ökning under hela perioden vilket kommer ställa krav på fler platser inom äldreomsorgen.

Sett bara till befolkningsprognosen saknas ca 35–38 platser inom äldreomsorgen till 2033.

Invånare 80+, andel (%). Källa Kolada

Utvecklingen 80+ har pågått länge men ökat markant sista 5 åren. Utifrån insatser hos hemtjänst och i både särskilt boende och korttidsplatser så är det främst medborgarna 80+ som behöver insatser och där snittåldern för första insatsen ökat från 79 år till 85 år sedan tidigt 2000-tal. Medelåldern i Tomelilla för äldre i särskilt boende är år 2024 85,6 år.

Nuläge

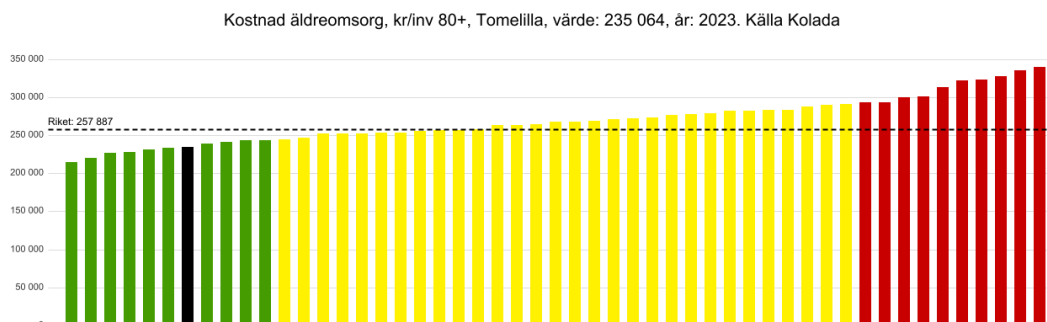
I dagsläget finns fyra äldreboenden inom kommunen.

BOENDE	PLACERING	BOENDEPLATSER	PLATSTYP	KVM
Brinkehem	Brösarp	22	Omvårdnad (somatisk), demens	2 572
Byavången	Tätort	57	Omvårdnad (somatisk), demens + hemtjänst, träffpunkt äldre samt socialpsykiatri + korttidsplatser	4 464 +1 679
Valkyrian	Tätort	40	Omvårdnad (somatisk), demens + hemtjänst	2 566 +126
Norrevång	Skåne-Tranås	21	Demens	3 146

Äldreomsorgen inom kommunen bedrivs som utgångspunkt på fyra adresser. Fyra äldreboende med både omvårdnadsplatser (SÄBO), demensavdelningar samt korttidsboende. Verksamheten har även dagverksamhet och äldrecentrum. Samtliga boenden förutom Norrevång hyr verksamhetsområdet av Österlenhem.

Samtidigt som arbetet pågår att säkerställa en underhållsplan för samtliga av kommunens lokaler, bör det i samband med en förstudie för utökad kapacitet SÄBO även ses över ändamålsenlighet för övriga verksamhetslokaler.

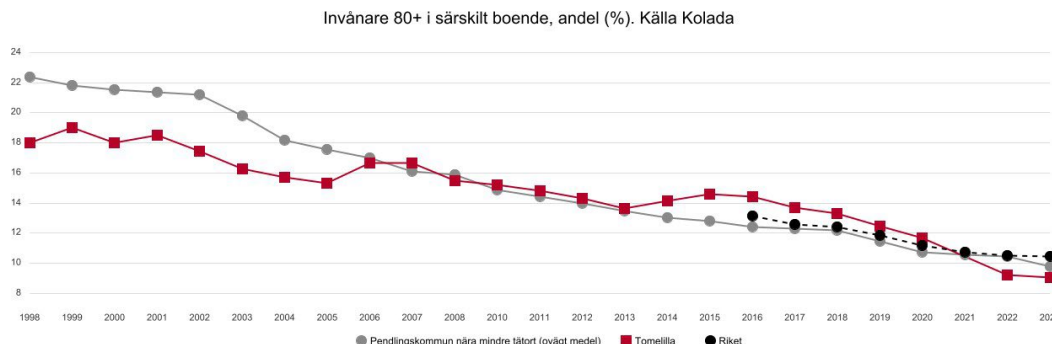
Kostnader

Likt LSS-verksamheten är det komplext att få fram jämförbara lokalkostnader. Mindre kommuner får högre kostnader utifrån det få antalet brukare. I jämförelse med motsvarande kommuner ligger Tomelilla något under snittet, samt även sett till kostnaderna fördelat på samtliga kommuner (riket) ligger Tomelilla något under. Tomelilla bör ligga lägre än jämförbara kommuner med tanke på de få investeringar som gjorts inom lokalerna senaste åren.

Behov och teknisk status

För att göra antaganden om platsbehov framåt tittar vi på trend bakåt, jämförelser med andra samt gör antagande om förändringar framåt utifrån förbyggande arbete och fattade beslut som påverkar volymen.

Andelen äldre som har behov av särskilt boende har minskat över tid i såväl riket som i Tomelilla. En del av orsakerna till dessa är dels effektivare vård, dels ändrade bedömningsgrader utifrån beviljade platser. Den röda linjen ovan är en trendlinje för Tomelilla sedan 1998. Det svåra är att bedöma om den nedåtgående trenden är bruten, om den kommer att fortsätta neråt eller om den kommer att öka framåt. I dagsläget är det ca 9% av 80+ som är i behov av särskilt boende.

Andelen invånare i spannet 65 - 80 år kommer vara oförändrat närmsta 3 - 4 åren för att sedan öka efter 2029 och framåt. Andelen 80+ kommer samtidigt ha en procentuellt stor ökning samtliga år framåt och kommer 2034 beräknas vara ca 300 personer fler än i nuläget.

Den stora utvecklingen senaste åren har främst varit inom demens och korttidsboende.

Trenden i stort är att man ser ökade behov främst kring demens och korttidsplatser även utanför Tomelilla kommun.

Om vi antar att befintlig andel som bor på särskilt boende idag inom respektive åldersgrupp, kommer att bestå, får vi ett platsbehov på 9% av 80+ som ökar med ca 300 personer kommande 10 åren vilket ger ca 33 platser. Tas även hänsyn till de ökade behoven inom korttidsplatser tillkommer ca 5 platser.

Även om det går att tolka trender i stort på olika sätt, så är genomslaget för Tomelilla och dess kapacitet på ca 140 platser ytterst liten. På 20 år är det ca +/- 10 platser det skiljer utifrån de olika scenarierna. Viktigt att poängtera att nuvarande befolkningsprognos sträcker sig bara fram till 2034, övrig utveckling är trendspaning utifrån jämförbara kommuner och bör värderas som osäker.

Framtidsspaning

Genomsnittstiden inom särskilt boende minskar stadigt. Genomsnittliga tiden i Tomelilla 2024 är nio månader från det att man kommer in till dess personen avlider. Särskilt boende och korttidsboende har senaste åren alltmer utvecklats till avancerad vård. Patienter blir allt tidigare utskrivna från övrig vårdverksamhet behovet av korttidsplatser är en växande trend i hela riket. Bilden av äldreboende som en boendeform med lite guldkant på ålderns höst med aktiviteter finns inte längre. De boende är i allt sämre skick. Därför är trenden alltmer att sikta in sig på fler

träffpunkter för äldre där större åldersspann kan träffas och att detta görs utanför formen för särskilt boende. För en kommun likt Tomelilla känns det som helt rätt inriktning. Så kan verksamheten parallellt fokusera på att centralisera avancerad vård i särskilt boende/korttid/demens på en större enhet med bättre kompetensförsörjning, mer kvalificerad vård som ger stora driftskostnader, samverkansvinster och effektiviseringspotential. Trenden i riket är att det numera sällan byggs boenden på mindre än 80 platser.

Sammanfattning

År 2034 beräknas omkring 38 (Cirka 16 säbo, 22 korttids/demens) platser saknas för särskilt boende, korttidsvistelse och demens utöver de platser som redan finns. För att kunna bedriva en kvalitativ och kostnadseffektiv verksamhet behöver antalet mindre enheter begränsas och en förstudie huruvida verksamheten kan centraliseras på en större enhet i centralort utredas. Parallellt bör det skapas fler träffpunkter som med fördel kan placeras i byarna kring centralort.

Projektplan

De lokalbehov som framkommit i analysen är

- Stöd och omsorg:
 - Projekt 3.1 Utökad kapacitet SÄBO, förstudie på tillvägagångssätt och befintliga enheter.
 - Projekt 3.2 Utökad kapacitet LSS. Förstudie på tillvägagångssätt, daglig verksamhet samt befintliga enheter.
 - Projekt 3.3 Ändamålsenliga lokaler familjecentralen.
 - Projekt 3.4 Ändamålsenliga lokaler hemtjänst.
 - Projekt 3.5 Utredda framtida behov Trygghetsboende.
 - Projekt 3.6 Ersättningslokaler lokaler Resursenhet vuxen

Övrigt

Även om befolkningsprognosen kommer uppdateras och revideras mars/april 2025 så kommer nog inte behovet förändras så stort mot LSS och äldreomsorg, framför allt inte i jämförelse med barn och utbildning. Ett sätt att kunna gå vidare med en inriktning på centralisering är att följa kommande utveckling nära och eventuellt använda avveckling och eventuell omställning av befintliga boende som den största påverkansbara faktorn. Ökar tillexempel andelen av dagens ca 9% av 80+ i särskilt boende kan avvecklings/omställningstakten av befintliga boenden användas som buffert. Likaså är det viktigt att kommande underhållsplan förankras både inom kommunen och gentemot politiken.

Kultur- och fritid

I tabellen nedan presenteras de lokaler och anläggningar där verksamhet inom kultur- och fritids bedrivs. Först presenteras lokaler och anläggningar inom kulturell verksamhet och därefter presenteras lokaler och anläggningar inom fritid/idrott. De lokaler som presenteras här är de lokaler där kultur- och fritids har verksamhet.

Kultur - Nuläge

LOKAL/ANLÄGGNING	LOKALTYP	KVM
Kulturhuset	Bibliotek, konsthall, kulturskola	1 639
Fritidsgård	Fritidsgård, torget 11	320 + 120
Kulturskola	Inryms i Kulturhuset samt ska ingå i TNS	-
Fritidsbibliotek	Container med utrustning för utlåning	Standard

Samtidigt som arbetet pågår att säkerställa en underhållsplan för samtliga av kommunens lokaler bär även verksamheten se över ändamålsenlighet för Kulturs övriga verksamhetslokaler.

Fritid - Nuläge

LOKAL/ANLÄGGNING	PLACERING	LOKALTYP (Antal)	TEKNISK STATUS
Välabadet	Tätort	Friluftsbad	Standard
Smedstorpsbadet	Smedstorp	Friluftsbad	Standard
Eljarödsbadet	Eljaröd	Friluftsbad	Standard
Österlenhallen	Tätort	BoU skolidrott, + föreningsaktivitet 40*20m	Åtgärdsbehov
Onslunda Sporthall	Onslunda	BoU skolidrott, + föreningsaktivitet	Åtgärdsbehov
Tomelilla konstgräsplan	Tätort	Konstgräsplan	Åtgärdsbehov
Brösarp, Lunnarp, tätort	Flera	Utegyms	Standard

Tomelilla har flertalet fritidslokaler, samtliga skolor har en idrottshall i nära anslutning som ofta hyrs av föreningsverksamhet på kvällar och helger. Utöver det finns det 4 friluftsbad, en konstgräsplan, utegym med mera.

Ett arbete pågår gällande att säkerställa en underhållsplan för samtliga av kommunens lokaler. Likt kultur-verksamheter bör även fritid se över ändamålsenlighet för övriga verksamhetslokaler.

Lokalbehov och projektplan

De lokalbehov som framkommit i analysen är:

- Kultur och Fritid:

Projekt 4.1 Föreningarnas kommande behov bör inventeras och sammanställas.

Vad finns det för önskemål från föreningslivet.

Projekt 4.2 Förstudie kring behov av ökad kapacitet idrottshall. Vid TNS

kommer nuvarande kapacitet för idrottshallar behållas. Förstudie för utökad kapacitet bör genomföras.

Projekt 4.3 Utred kulturskolans behov i samband med TNS och hur

verksamheten ska finnas representerad

Förvaltningslokaler

Utöver mer verksamhetsområdes knutna lokaler finns det även några fastigheter som sorterats under förvaltningslokaler. En del av dessa har externa hyresgäster som till exempel Gladanleden och Brösarp brandstation där SÖRF är största hyresgästen. Likaså är det här kommunhuset finns. Genomgående för samtliga fastigheter är avsaknad av befintliga underhållsplaner. Ett arbete pågår gällande att säkerställa en underhållsplan för samtliga av kommunens lokaler där objekten nedan ingår. För att få en komplett bild om framtida åtgärder bör det även löpande genomföras hyresvärdsmöten för att säkerställa ändamålsenliga lokaler till rätt hyresnivå.

LOKAL/ ANLÄGGNING	LOKALTYP	KVM	TEKNISK STATUS
Kommunhuset	Kontor	5 073	Standard
Järnvägsstationen	Väntsal, fackförbund, konferens	693	Standard
Brösarp brandstation	Brandstation, SÖRF	212	Åtgärdsbehov
Gladanleden	Brandstation, Sörf, Gata Park, Miljöförbundet extern hyresgäst	3 897	Åtgärdsbehov
Nyckelpigans förskola	Extern hyresgäst	3 897	Standard

Lokalbehov och projektplan

De lokalbehov som framkommit i analysen är:

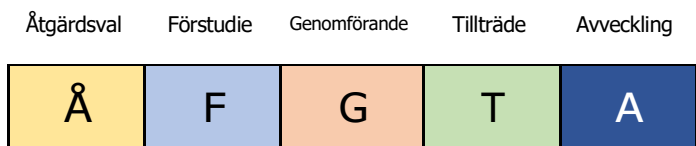
- Förvaltningslokaler:

Projekt 5.1 Genomlysning behov av administrativa lokaler övrig verksamhet inkl hyresgäster

Projekt 5.2 Genomföra nyttjandegradsmätning i kommunhuset.

Projektplan

Nedan presenteras en samlad projektplan för hela kommunen.

Utredning

Mindre utredning för att kartlägga styrkor och svagheter med olika åtgärdsval.

Förstudie

Större utredning med tydlig målbild om vad resultatet skall vägleda om. Viktigt skede för att samla in all information, åsikter och bedömningar i samråd med verksamheter och verksamhetsansvariga

Genomförande

Utförs av bygg/anläggningsansvarig. Bygger till stor del på resultatet i förstudien och besluten som fattas därefter.

Tillträde

Tidpunkt för planerat tillträde till ny- eller ombyggd lokal.

Avveckling

Objektet avvecklas, ändrar användningsområde/avyttras. I första steget tas en avvecklingsplan fram med åtgärder och tidplan. En lokal kan t.ex. avvecklas från skolverksamhet men nyttjas till föreningsaktivitet.

Tomelilla
kommun